

AKATALPA

Mart 2016 - Sayı 195

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Osman Serhat ERKEKLİ

Metin FINDIKÇI

KELEBEK

Dün başladım şiire
Bugün son veriyorum
Bu benim ilk ve son kanadım
Dün tanıdım sevgilimi
Bugün ayrılıyorum
Kelebekler gibi
Bugün ilk kez içtim
Ve son kez
Dün doğdum
Bugün ölüyorum
Bir yara idi ömür
Ben ilk ve son kez kanadım
Ne yazık
Hepsi karlı bir günde idi
Bir güneş gibi özledim
Öte Dünyadaki Tanrıyı
Dün bugün içindi ve bugün yarın için
Bir güneş gibi özledim
Kendimi

2 Ocak 2016

Erkan KARA

SÖZÜN USTASI

su gibi hayattı kelimeler de; bir vücut
bulmadan, harfleri önce ruha dökmek
bu iyiye ve güzele büyümesiydi insanın.

küçük küçük, tıpkı su damlaları gibi,
büyük nedenlere sebep olan o kelimeler
nasıl da birikendi bir cümleye içimizde.

âh, iyi dilin değerini kötü dilin bedelini
bilmenin adıydı yaşam; ve susmak burda,
arınması, içte suyun dinlendirilmesiydi.

şimdi kuyularda, sarı sabırla o saklı suyu
arayıp bulanlar, işte onlar, varlığın
gerçek sahibini bilen: sözün ustalarındı.

ÖLÜM BELİRTİSİ 1

Kadını çoğaltan çocuk evden
Kendi içindeki büyük yenilgiyle çıktı,

Elleri arasında
Belirsiz bir boşluktan cama vuran güvercin
Soluklarıyla dar sokaklardan
Sessiz denizin mavisine bir çığlık gibi baktı,

Elindeki güvercin neyin işareti olduğunu bilecek
Kadar yaşamamıştı hayatı, içindeki ürpertiyi
Bir gelecek gibi
Mavi ağlara takılan balığa benzetti,

Ölüme inat
Göğün aynasında taranan denizin şehvetini bilirdi,

Güneş ağustos böceği gibi
Bir sessizliği çağırır açık pencereden,
Rüzgâr buğday tarlasının yatağında kımıldısız
Sokaklar cömert gölgesinde,

İkinci sızısında başı düşen bir karanfil gibi
Dolaştı bütün gün,

-Herkes boşluktan cama vuran güvercin sessizliğinde
Bir fısıltı halinde bir şeyleri bekledi-

Çoğalan dalgaların arasında kendi nidasını
Duymadan, durdu bekledi kıyıda çocuk.

Denizin karanlığında bir mum ışığı gibi
Uzaktan süzülde gemilerin ışığı.

Tahir Abacı, Fatih Akça, Naci Bahtiyar, Perihan Baykal, C. Tanju Buçak, Halim Çiftçi, Oresay Özgür Doğan, Hasan Efe, Sema Enci, Osman Serhat Erkekli, Metin Fındıkçı, Ozan Genç, Nihan Işiker, Korkut Kabapalamut, Erkan Kara, Seval Karadeniz, Abbas Karakaya, Beytullah Kılıç, Mustafa Ergin Kılıç, Fahrettin Koyuncu, İbrahim Oluklu, Musa Öz, Selma Özeşer, Recep Özkan, Ozan Öztepe, Hüseyin Peker, C. Selenga, Tuğçe Tekhanlı, İsmail Uyaroğlu, Yalçın Ülker, Hülya Deniz Ünal, Eşref Yener, Kamil Yünlüel, Reha Yünlüel.

BİLGE'NİN SEYİR DEFTERİ

Korkut KABAPALAMUT

*Çevrendeki kişilerin iç dünyasını, onların izin vermeye hevesle hazır bulduklarının yalnızca yüzde biri kadar bildiğin ve merak ettiğin için bunca yalnız, cansız, mutsuzsun.

*Ne ölümden ne de yaşamdan hoşlanmak dışında temel bir insani sorun arama.

*Uluslararası haber standartlarına göre, 20 doğulunun canı bir batılınıninkine eşittir. Ki terör olgusunun altında yatan nedenlerden başlıcası da zaten bu.

*Kendi fikirlerine esriklikle iman edenden değil, onlara her daim kuşkuyla bakandan bir şeyler öğrenebildim ancak.

*Kimseye hayranlık beslemeyin. Kimseden size hayranlık duymasını beklemeyin. Hayranlık, her durumda mesafe koyar ve arkadaşlık dışında sağlıklı ilişki biçimi yoktur.

*Bu dünyada, bilgi açlığı çekmeyen bir zihinden daha ölü nesneye rastlamadım.

*İstisnasız her şeyi anlamak ve bilmeyi tutkuyla dileyen insanla, hiçbir şeyi bilmeyi ve anlamayı gerekli bulmayan insan, eşit derecede budala, sevimsizdir.

*Cümle kurmak, yalnızca dili ciddiye alanlar için güçtür. Diğerleri zaten bir şeyi dile getirmez, salt getirdiğini sanır.

* Bilgelige, zihni boşaltarak erişilebileceğini sananlar aptallar ve tembellerdir. Aksine, zihin düşünce yoluyla sürekli meşgul kılınarak/uyarılacak erişilebilecek bir mertebedir o.

*Yalnız ve ancak, zarafetini bir an için bile yitirmeyen kişiyen 'bilge' dedim.

*Aydın kişi, asla yapacak şey bulamadığı için sıkılmaz. Yapacak onca şey varken, aynı anda salt tek bir şey yapabileceği için sıkılır.

*İnsanlar, başkalarının onları sevip sevmediği düşüncesiyle o derece meşguldür ki, haklı olarak başkalarını birazcık sevecek kadar vakit bulamazlar asla.

*O kadar aptalız ki, insanlara kendimizi sevdirmek için kılımları kıpırdatmaz, sonra da, 'beni sevmemeleri için onlara ne yaptım ki' diye sorarız kendimize içtenlikle.

*En yakınların bile, sen krallık ya da kutsallığını ilan ettiğinde tahta, tutkal ve çivi satın almak üzere en yakın marangoz ve nalburun yerini özenle aklında tutar hep.

*İnsanın, geçmişte kendisine acı veren şeylerin aslında hiç de öyle acı verici olmadığını fark etmesi öyle acı verici ki...

*Bırakın insanlar sizi yanlış anlasın. Kendinizi savunacak kadar alçalmayın. Çünkü insanlar o derece aptal ve acımasızdır ki, hakkınızda bir kez herhangi bir karara vardıldıktan sonra bunu değiştirmeleri, dinlerini ya da adlarını değiştirmeleri kadar güç görünür onlara.

*Gülünç derecede az da olsa bir şeyler biliyor oluşumuzu, kesinlikle şu gülünç her şeyi bilme arzumuza borçluyuz.

*Dünyaya bir şey vermediğinizde, yitiren yan kesinlikle dünya değil, siz olursunuz.

*Dahiler anlaşılınca dek, aptallar bütün madalyaları toplar.

*Sanılır ki herkes şiir yazabilir. Gerçekte herkes şiir okuyamaz bile...

*Dünya tarihinin son seçimini bekleyin. İyiler sonunda muhakkak kazanır.

*Çoğunluğun iyiliğini düşünen bir kafa, salt kendi menfaatinin düşünen, bilgi ve vicdandan yoksun kafaların seçtiği bir iktidarı benimsemiyorsa, bu onun demokrasi düşmanlığı ettiği anlamına gelmez, yalnızca çoğunluğun iyiliğini düşünmeye inatla devam ettiği ve her zaman da edeceği anlamına gelir.

*Dünyada yenilgiye uğratılmayacak tek güç, karakter haline gelinceye dek pekiştirilmiş iyilik.

*Sanat eseri olduğunu iddia eden şey, yeter düzeyde sarsıcı değilse, tümüyle sahte, bizi kandırmaya yöneliktir.

*Dünyanın herhangi bir yerinde, herhangi bir zamanda ne mutlu olmak ayıptır ne de mutsuz olmak. Nasıl hissetmeniz gerektiğini söyleyen herkes zorbadır.

*Ey 'Yanlışım varsa düzeltin' diye konuşmasına başlayan kişi, neden durduk yere insanlara vazife yükliyorsunuz?

*İfade etmeye cesaret etmediğin sürece, aptal kalabalıklardan farklı düşünmek seni kahraman yapmaz.

*Özgün bir insan değilseniz, edebi türde yazdığımız her şey kesinlikle önemsizdir. Boşa yorulmayın.

*Tek bir din tüccarına rastlayamazsın, tanrının yokluğundan, herhangi bir ateiste oranla biraz daha emin bulunmasın.

*İnsanların çoğu yaşıyormuş gibi görünür. Gerçekte yaptıkları, varoluşlarını her an ve istemsizce yinelemekten ibaret.

*Yaşadığı dönem ve dâhil bulunduğu cemaate mükemmel uyum sağlayan insandan daha iğrenci yoktur.

*İçinizde en dürüstünüz, haklı nedenleri olmadıkça haksızlık etmeyen olsa olsa.

*Her şeyi basite indirgeyerek sürdürülen yaşam zahmetsizce de anlamdan yoksun.

*Tümüyle olanak dışıdır, moda olan herhangi bir şeyin güzel olması.

*Kusura bakma ama herkes kadar akıllıysan aptal, herkes kadar bilgiliysen cahilsin demektir.

*Biliyorsun, bilgiler cahillerle konuşurken gerçekte kendi kendilerine hitap eder.

*Kendine özgü bir zekâsı vardır aptallarla alçakların, bilgelerin paylaşmaya tenezzül etmediği.

*Her durumda daha fazlasını isteyen birinden daha mide bulandırıcısı yok.

*Tek bir sürgün biçimi vardır: aptalların arasında yaşayıp ölmek.

*İnsanlar sizi olduğunuz gibi kabul etmeye fazlasıyla hazır. Tamamen onların istediği gibi olmanız koşuluyla ama.

*Hayatta kim ve nasıl biri olacağına karar vermekten daha kolay ne var? Asıl sorun, yarın bu saatlerde tam olarak ne yapacağın konusunda mantıklı bir karar vermek.

*Bir şeyi çok istersen hayatta gerçekleşmez. Az istersen, gerçekleşme şansı da yok denecek kadar azdır. Ve eğer o şeyi hiç istemiyorsan, zaten nasıl gerçekleşsin ki?

Mustafa Ergin KILIÇ

KALP FALI: AÇ BAK

neyi kesersen kes kanayansa bıçak
leylağı tekrardan oku leyleğin süzülüşüne bak

karanın ve denizin yüzölçümü anayol patika sapak
ben sana gittikçe sen bana geldikçe hep bir çıkmaz sokak

hem kare kökünü hem kara kökünü alırım ben senin
bu denizleri nasıl edindim sanıyorsun nasıl edindim bak

civatayla somun gibiyiz seninle
camıyla içinde civası hep kırk iki derece

biz seninle imsaklık biz seninle iftarlık
ramazana hazırlanmış pekmez pirinç kuş üzümü
birbirinin sıcaklığında pişen adalet
birbirinin sıcaklığında pişen insanlık

biz seninle somun ekmek ateşi yürümek
aynı tandır taşının kara bakışını bölüşmek

biz seninle hep kızgın bir yağ hali
biz seninle o *karanfil* günü o kavuşmak *fil*i

öyle sıkı sıkıya kapan bana
öylesine ağzını şekerle yapıştırmış bir çilek reçeli
öyle bir dua hemen ezberlerim seni
öyle hatırda kalan bir ezgi

zambağın *şair karanfil*'nin etini gördüm de geldim sana
ağacın ciğerini
yüzyıllık çınarın bilemediğini bildim de geldim

şu serçenin kalbinin de ayak bileği inceliğini
sen yağmuruna tutulmanın vişneliğini
ufuk çizgisiyle alın çizgisinin bitiştigi
yeri gördüm de geldim sana

neyi kesersen kes kanayansa bıçak
bu işte bir yanlışlık var
kalbini tekrar oku
kalbini tekrar tekrar aç bak

ince ince bir çöl fırtınasının
deniz ötesi kalp berisi fırfırlı çocukluğuna
örse yatırılmış geçmiş dövdükçe sen çıkmasına
havası bozuk her şehrin
öğle yarısı bir duble rakısı vardır olgusuna
denk geldim de geldim sana

bu beden ısısı bize az biz birbirine rezidans
iç yanması geçirmek istemeyen ormana rezistans
biz seninle kırk beş derece ikizkenar üçgen
mayası tuzu unu güze karılmış bir ekmek
aklı ayazı bir kederin cinayetüne karışmış
yaz kış birbirine kartopu ve hezeran çiçeği ekmek

birbirine ılık duş etkisi
birbirinin kalbine tuş etkisi

Perihan BAYKAL

SEÇİLMİŞ KELİMELER BAHÇESİ

ışığın kedileri, dolaşıyor odada, tıpış bir sessizlikte
eteklerimde, dizimde, birinin patisi okuduğum kitapta
ışığın kederi diye düşündüm bir an, neydi çağırın
bir kelimededen sonra
bir ötekini

(oysa ışık sevinçtir)

seçilmiş kelimeler bahçesinde bir kuyu
çıkırığın ucunda bir ketum anahtar
seni açmaz, beni açar

keten örtüler serdim ışığın gölgesine
burası seçilmiş kelimeler bahçesi
döküldü ak dutlar, kara dutlar

(ışığın gölgesi olmaz ki)

seçilmiş kelimeler bahçesinde ötüşür kuşlar
kuşların ağzında tanrının şapkası

ışığın kaderi diye düşündüm bir an
ağır ağır söküldü harflerinden
karanlığın hırkası

Fatih AKÇA

ACEM ÇİÇEĞİ

kentlerde iskân edilmiş yorgunluk
beni su gibi sızdırdı şavkına kalabalığın
sığmadım kalıplara evler topladım yalnızlıktan
kuş sürülerine yonttuğum iklimlerde
putların parmak izlerini ararken
geçirdiler günah ve aforoz ilmiğini boynuma

alkışlar koptu, urganda gül ve ben
mürekkepler tükürdükçe ciğerlerim
sesimi sesleriyle kırıp ufalttılar
bir çocuk sesi asılı kaldı giyotinde
çarpılanmış düş bana ya çöl
bana bir numara bana iğdiş edilmiş hakikat
bana arayış!

çınlatmak isterdim dişime takılan canımla
tüm kavukları ve soytarıların ruhunu
sıyrıldım sırtlardan denize dökülürken
hissettiğim yazılmadı şairlerce
anlatmadı anlatıcı derdim de neydi cihanda
gömün beni kentlerin göbek deliğine

beni su gibi sızdıran yorgunluk
tufanı ilıştırdi yakama
yaşamım çölde acem çiçeği aramaktı
ay bedevi çadırlarını okşardı
kumun içinde bir yılan kıvrılır dururdu
çölde su, su da giz, giz de yok!

benden su yapan baht
çöle bir çiçek dikerdi elbet

YAPISALCI-GÖSTERGECİ ELEŞTİRİNİN ÇIKMAZI

Tahir ABACI

1.

Aracımla giderken, kolladığım trafik işaretlerinin geçmişte nasıl olduklarını, nasıl bir gelişim gösterdiklerini düşünmem sözkonusu olmadığı gibi, bu işaretlerin eşzamanlı olarak nasıl kullanıldıklarını (yazılı mı, ışıklı mı, simgesel mi, vb) araştırmam, güncel olarak kullanılan bütün trafik işaretlerini göz önüne alarak kıyaslamalar yapmam da söz konusu değildir. Sadece karşımdaki somut işarete ve onun da o an ne dediğine bakarım: Yol açık mı, geçebilir miyim, beklemem gerekir mi, vb. Başka deyişle trafikte yol alırken işaretlerle ilişkim tümüyle somut duruma yönelik, “hayati” bir ilişkidir. Kuşkusuz, karşıma çıksın ya da çıkmassın, işaretlerin ne “anlam” a geldiklerini bilmek zorundayım ki, bu yol alışı (ortaya çıkması ölümcül olabilecek) bir karışıklık yaşamayayım. Ancak bu bilgi, trafik işaretlerinin türleri, özellikleri, birbirleriyle benzerlikleri ya da farklılıkları üzerine istatistik çalışması yapmamı, eşzamanlı araştırmalar yapmamı vb. gerektirmez.

Yapısalcılar / göstergeler, bir kurnazlık yaparlar ve yürürlükteki güncel dillerin “*kendi tarihsel gelişiminden bağımsız olarak ve salt eşzamanlı ölçütlerle ele alınabileceğini, dillerin eşzamanlı bir bütünlük taşıdığını*” öne sürerler. Başka deyişle, bir dilin geçmişte yaşadığı süreçler ve tarihsel gelişimden bağımsız olarak, güncel potansiyeliyle işlerlikte olduğunu, bu nedenle asıl eşzamanlı incelemenin önemli olduğunu söylerler. Aslında işin bu kısmı bile, işleyişe uygun gözüksün de, tam olarak doğru değil: Bazen bir kelime söyleriz, “eski” bir kelime ya da yeni türetme bir kelime olduğu için karşımdaki anlamaz, bu kez “yeni” sini ya da eskisini, bazen de eş anlamlısını söyleriz. Başka deyişle günlük dille konuşurken bile geçmiş ile yeni arasında gidip geldiğimiz, tarihsel olanı yokladığımız olur. Bunu her an yapmayız, bazen başvururuz, ayrı konu.

Yapısalcıların bu vurguyu yapmalarının nedeni ise başka. Hemen ardından, işlerlikteki dilin “tarihsel” değil, ancak “yapısal” olarak kavranabileceğini öne sürmek için bu tezi ortaya atıyorlar. Kurnazlık da burada ortaya çıkıyor. Çünkü, dil gündelik yaşantıda işlerlikte iken, başka deyişle kişiler iletişimde bulunurken, dilin sadece tarihsel geçmişini değil, eşzamanlı yapısal özelliklerini de göz önünde tutmazlar. İletişimin işleyişinde, eğer konu oraya gelmiş değil ise, yani dilbilim konuları konuşulmuyorsa, böyle bir boyuta gerek de yoktur. Dilin kuralları, pratik içinde öğrenilmiştir, onları araç kılarak konuşur, iletişimde bulunuruz; “Bak bu söylediğim bir cümledir” “şu senin söylediğin kelimedir” “o dediğine sıfat derler” demeyiz. Zaten dilbilimci değilse dilbilimsel adlandırmaların çoğunu da bilmez genellikle kişiler, ama en azından bir dili, anadilini, bazen daha fazla dili konuşurlar. Elbette bazen dilin yapısal özelliklerine de dolaylı göndermeler olur. Örneğin, “Filanca kişi için o kelimeyi / o sıfatı kullanman doğru olmadı” derken, “O nesnenin adı o değildir” derken, dilin yapısal özelliklerine de gönderme yapmış oluyoruz. Bunu da her an yapmıyoruz, bazen başvuruyoruz.

Dolayısıyla bir dilin işlerliği, işlevselliği, pratikteki durumu ayrı konu, o dilin incelenmesi ayrı konu. Böyle bir incelemede ise, “işlerlikteki dilin özelliklerinin ve niteliğinin tarihsel geçmişinden bağımsız var olduğu” gerekçesiyle, sadece eşzamanlı biçimde “yapısal” olana bakmak gerektiğini savunmak, eksik bir yaklaşım biçimidir. Çünkü, vurgulandığı

üzere, dil, yapısal özelliklerinin bilgisinden de kısmen bağımsız olarak (dili icra edenlerin onun kurallarını ve kavramlarını dilbilimci ölçüğünde bilmesine gerek olmadan) işler. Dilin işleyişinin, bireylerin konuşma ediminin dilin tarihsel ya da yapısal özelliklerini araştırma ediminden bağımsızlığı “kısmen”dir, çünkü örneklendiği üzere gündelik konuşmada tarihselliğe ve yapısal özelliğe göndermeler olabildiği gibi, ayrıca ve elbette dil ile ilgili tarihsel araştırmanın da, dilin yapısal özelliklerine dair araştırmanın da gündelik, işleyen dil üzerinde etkileri söz konusudur. Dolayısıyla bir dili irdelerken onun tarihsel geçmişini bir yana bırakıp, eşzamanlı ve yapısal özellikleri üzerinde durmak, salt bir yönünü abartmak anlamına gelir. Potansiyel dilin, var olan dilin tarihsel bağlamdan bağımsız işlediğini saptamak durumu kırtarmaz, çünkü bir kez daha yineleyelim, dilin “reel” işleyişinin kurallarını eşzamanlı araştırmaktan ayrı bir şeydir. Düzlemimiz dili “araştırmak” ise dilin eşzamanlı hacmi de, tarihsel geçmişi de değerlendirilmek zorundadır. Nitekim, yapısalcılığın kurucusu sayılan Saussure de aynen öyle yapmıştır; daha doğrusu, bir yandan eşzamanlı yapısal çözümlemeyi öne çıkartmaya çalışırken, sık sık da artzamanlı gelişmeye gönderme yapmak zorunda kalmıştır. Eşzamanlı yapısal çözümleme, sonradan onun ardılları tarafından bir “amentü” haline getirilmiş, gerçeklikteki farklı işleyiş göz ardı edilerek, tartışılmaz bir kuralmış gibi sunulmuştur.

Toparlarsak, dil toplumsal pratik içinde oluşarak öncelikli bir yer edinmiş, dilbilime ilişkin tarihsel ve yapısal araştırmalar dili gözlemleyerek ortaya çıkmıştır. Tarihsel ve yapısal araştırmalar, gündelik dil üzerinde sonuçlara yol açsalar da, dil pratiğinin kendisi değil, bilgisi niteliğindedir. Bu açıdan, bir dilin tarihsel geçmişini araştırmak ile, eşzamanlı olarak yapısal özelliklerini araştırmak arasında niteliksel anlamda bir farklılık yoktur, birinin ötekine üstünlüğü sözkonusu değildir, dahası aralarındaki ilişki karşılıklıdır. Dahanın da dahası, aynı sonsuz geri besleme ilişkisi içinde işleyen bir dilin, yani bir dil pratiğinin de var olmasıdır. Yani, tarihsel ve yapısal araştırma, bir “bilgi” olsa bile, “pratik” ile (dilnin gündelik kullanımı ile) etkileşim içindedir.

2.

Nusret Hızır, 1960'larda yayımlanmış, sonradan *Felsefe Yazıları* kitabına alınan bir yazısında, o zamanki adıyla “strüktüralizm”i, yani yapısalcılığı “*bilimde bir moda görüşü*” olarak nitelemişti. Hızır, görüşün özellikle dilde ve etnolojide etkin olduğunu anımsatıyordu. Yapısalcılığı bu yazısında daha çok betimlemekle yetinen ve onu bir moda olarak niteleyerek, pek de benimsemiş görünmeyen Hızır, 1977 yılında Fusun Akatlı ile yaptığı ve sonradan *Bilimin Işığında Felsefe* kitabına alınan söyleşinin bir yerinde şöyle diyor: “*Felsefe bir üst-dil, metafizikse bir konu-dildir.*” Başka deyişle, önceleri yapısalcılığı bir moda olarak nitelemiş ve olumsuz değilse bile yansız bir tavır almış iken, sonraları “moda”dan etkilenmiş ve yapısalcılık literatüründen alınmış kimi kavramlara baş vurmadan edememiş, dahası “zorlama” denilebilecek bir kategorizasyon yapmıştı. Çünkü “felsefe” terimi şayet çeşitli metinlerin oluşturduğu bir alanın genel adlandırması ise, “metafizik” terimi de benzer bir soyutlamaya dayanıyor, “konu-dil” niteliğinde ve adı belli somut metinlerden yola çıkan bir niteliği yok. Metin Altıok da, bir yazısında, yine yapısalci /göstegecilerden esinlenerek ama onlardan farklı olarak eleştiriyi değil, şiiri “üst-dil” olarak nitelemişti. Moda söz konusu olunca, her olguya yakıştırılan ve bağışıklık tanımayan bir sirayet hali! Dahası kendisini hem “Marksist” olarak tanımlayıp, hem sosyalist teori ile karşıtlığı apaçık yapısalcılığın avukatlığına soyunanlar da görülmedi değil...

Yapısalcılık, kimilerine göre bir yöntem, kimilerine göre bir dünya görüşü olmanın ötesine geçemedi, daha çok bir “akım” işlemini gördü. O yüzden onu genelleştirmek, ona bilimsellik yakıştırmak gerekiyordu, Saussure’ün meşhur gösteren / gösterilen ayrımından esinlenmiş kavrama “loji” eklenerek işin bilimi de kuruldu. Bilim kurulu bir şey değil, süreç içinde oluşan bir olgudur denilebilir, süreç bitmeden kendisine “bilim” sıfatını yakıştıran biricik “bilim” de gösterge-”bilim” olmalı. Tahsin Yücel, *Eleştirinin ABC’si* adlı kitabına düştüğü bir dipnotta şöyle diyor: “Göstergebilim, bilimi bir amaç olarak tasarlar hep; bu nedenle, yazınsal göstergebilim, kendisinden esinlenen bir takım eleştiriler bulunsun bile, eleştiri olmayı benimsemez; ancak en azından şimdilik, bir bilim olduğunu da kesinlemez”. Tarihsel olana eğilmeden edemeyen ama yapısal olanı kutsayan, artzamanlı analizler yaparken bile eşzamanlı bakışı öven bir anlayışa da, “bilim olmayan bilim” “eleştiri olmayan eleştiri” gibi varoluş biçimleri yakıştırdı elbette. Ancak, ben kendi hesabıma, bu “bilim”den söz ederken, çift tırnak içine almaktan yanayım, çünkü, bu anlayışa illa bir “loji” eki gerekiyorsa, en uygunu “totoloji” olacaktır. Kimilerinin öne sürdüğü gibi, yapısalcılığın / göstergeciliğin kendi içinde evrim geçirmesi, zamanla farklı eğilimler barındırır olması durumu değiştirmiyor. Değişen, sadece kimi olgulara ilişkin adlandırma ve yeni sınıflandırmalar: “Falanca bu konuda şu şu altı düzlemi saptamıştır, filanca konuyu yedi belirtke içinde ele alır...” Bunlar da, sanki kanun maddesidir, oysa biraz düşününce yanlarına bir yenisini eklemenin ne kadar kolay olduğunu fark edersiniz. Dolayısıyla değişmez bir mantık içinde sonsuz bir oyun sürüp gider ve ortalık mekanik, sıkıcı, okunmaz eleştiri -teori yazılarıyla dolup taşar...

3.

Yapısalcı / göstergeci eleştirinin yaygın formüllerinden biri de “edebiyat eserini kendi bütünlüğü içinde ele almak gerekir” biçiminde ifade edilir. Bu da içi boş bir başka yargıdır aslında, çünkü tamamlanmış, son noktası konmuş her eser zaten artık bir “bütün”dür ve ona eğilen herkes, ister açıklamasını yapsın, ister yapısalcıların öne sürdüğü gibi “yorumlamasını” yapsın, o bütünü gözetmek, o bütünü ele almak zorundadır. “Alımlama estetiği” “çoğul okuma” “açık eser” gibi adlarla sunulan okur özelliği, başka deyişle her okurun metni kendi özelliği açısından değerlendiriyor olması, metnin nesnel bütünlüğünü değiştirmez, alımlamanın göreliliğini belirtmiş olur sadece. Yapısalcıların “kendi bütünlüğü içinde”den kastı, metnin dönemden, tarihsel bağlamdan, yazarın hayat hikâyesinden ve kişisel özelliklerinden arındırılarak, tamamıyla kendi içine özgü olduğuna vehmedilen niteliklerle ele alınması talebine dayanıyor. Oysa bir metin, bir eser, hiç bir zaman salt kendi içsel yapısından yola çıkılarak tam olarak yorumlanamaz, hatta dışsal ölçüler olmadan kategorize bile edilemez, çünkü karşılaştırılacak türsel öğelerin yanı sıra karşılaştırma gereçlerini bile dışsal ölçütler daha çok sağlamakta ve içsel niteliklerle diyalektik bir bağıntı oluşturmaktadır. Bu nedenle yapısalcı yorum, hep bir eksik yorumdur.

Diyelim ki bindiğim bir trendeki kompartımda bir kitap buldum. Kim bilir hangi nedenle kapağı, giriş sayfaları kopuk olsun. Yazarı kimdir, yazarın adı nedir, kitap hangi tarihte basılmıştır, bunların hiç birini bilmiyorum. Bu durumda bile, sözgelimi metni bir “roman” olarak, yani edebi formlardan biriyle niteleyebiliyorsam, işin içine salt romanın yapısal özelliklerinin bilgisi değil, başka edebi formların bilgisi de girmektedir ve salt bu kadarı bile değerlendirme ölçütlerini metnin dışına göndermektedir. Sözü gelişi öyle dedim, metin mi beni dışına gönderiyor, ben mi metne dışardan bakmak durumundayım, o da tartışılır. Hele, metni biraz okuduktan sonra, diyelim ki “duygusal popüler romanlardan biri” olarak

niteledim ve okumayı bıraktım ya da “ilginç” bulup okumayı sürdürdüm, yine salt metnin içsel bağıntılarıyla açıklanabilir bir durum değil, çünkü yine dışsal bir öge olan “beğeni”ye gönderme var, dahası romanda anlatılanların dış gerçeklikle mesafesini tartıp durmam söz konusu. Bunların hepsi dış belirleyendir ve metnin içsel yapısıyla ve özellikleriyle “korelasyon” içinde değerlendirme ölçütlerini sağlamaktadır. Yazarın hayat hikâyesini bilmesem de, metnin ortaya çıktığı dönemi bilmesem de, yine de metni sınıflandırabilmek ve anlamlandırabilmek için yapısalcıların “dışsal” bulup geçersiz saydıkları yöntemlere baş vurma zorundayım. Bir metin hakkındaki değer yargısı, kıyaslamalar, karşılaştırmalar ile oluşur. Metnin ortaya çıktığı dönem, yazarın hayat hikâyesi bu karşılaştırmalarda bir detaydır, bilinirse açıklamaya ve yorumlamaya katkısı olur ama bilinmemesi ya da göz önüne alınmaması, metnin “salt kendi iç bağıntılarıyla ele alındığı” anlamına gelmez. Yapısalcı / göstergeci yazarlar, metnin dışsal ölçülerle içsel niteliklerinin diyalektiği içinde ele alınması gereğini savunanları, metni salt yazarın hayat hikâyesine indirgemekle eleştirerek, bir başka kolaycılık yapmaktadırlar.

Metin salt içsel bağıntılarıyla ele alınırsa ne olur? Ele alınan metinler birbirinden çok farklı olduğu, farklı anlamlar, farklı düzeyler, farklı nitelikler, farklı değerler taşıdığı halde, onları ele alan eleştiri metinleri bir türlü farklılaşamaz, hangi metin irdelenirse irdelensin, benzer sonuçlara ulaşılır. Dahası, yapılan inceleme, irdeleme, eleştiri... her neyse, dilsel öğelerin saptanmasından öteye pek geçemez. Edebiyat metninin tarihsel, ruhbilimsel, sosyolojik, felsefi vb. açıdan incelenmesine karşı kıyama koparan yapısalcı / göstergeci eleştiri, dilsel açıdan incelenmesini ise ateşli biçimde savunur. Edebiyat metninin salt öteki disiplinlerden biri açısından incelenmesi elbette mümkündür. Sözgelimi bir roman, dönemine tanıklığı oranında tarihbilimciler tarafından yorumlanabilir, bir metin ruhbilimsel açıdan irdelenebilir, vb. Örnekleri de çoktur. Kuşkusuz edebiyat açısından da bunun bir sakıncası yok, tersine yararı var. Ancak, yapısalcı / göstergeci dilbilim gibi, edebiyata yaklaşımını tam bir “abanma”ya, bir “istila”ya dönüştürmüş, dahası dilsel araştırmayla sınırlı indirgemeci yaklaşımını tam ve gerçek bir edebiyat eleştirisi gibi sunmak eğiliminde olan başka bir disiplin yok. Oysa, salt eleştiri düzleminde değil, şiir ve anlatılar oluşturulurken de tüm bu disiplinlerden yararlanan, etkilenen ama kendi bağımsızlığı da olan bir “edebiyat düşüncesi”, binlerce sayfa yazdırmış olan bir “edebiyat teorisi” de vardır ve öteki disiplinlerden aktarmış olduğu araçların yanı sıra, kendi özgül araçlarına da sahiptir. Edebiyat “herşeyden önce bir dil sorunu” değildir, içine dilin ve dilbilimin de girdiği, aynı oranda başka disiplinlerden de katkı alan, kendisi de bir disiplin katına yükselmiş bir bağlamdır. Edebiyatı salt dile indirgemek ve yapısalcı dilbilimin niteliksiz irdelemelerini edebiyat eleştirisi sanmak edebiyatı tam anlamıyla kısırlaştırmaktadır ve akademinin de katkısıyla tam bir “istila” görüntüsü vermektedir. Tek bir örnekle ve soruyla konuyu bağlayayım: Sözgelimi, Fethi Naci’nin eleştiri yazılarını hâlâ okunur kılan, farklı kılan acaba nedir?

Özür

Dergimizin geçen sayısında yayımladığımız “Küfür” başlıklı şiir Kâzım Şahin’e aittir. Sayfaları düzenlerken -şiirler ve yerleri sıklıkla değiştirildiğinden, çerçeve içindeki adlar ile şiirlerin üzerindeki adları karşılaştırırken- son anda hatalı iki tuşa dokunmayla ortaya çıkan durumdan dolayı, Değerli Şair’imizden ve okurlarımızdan özür diliyoruz. -Akatalpa

OZANSPOR: 35 - OKUR / DİNLER SPOR: 1

Ozan GENÇ

Çoktandır bizim kasabaya gitmemiştim, canım çekti, bir boşluk bulunca gideyim dedim. Eski alışkanlık, Haydarpaşa'ya gittim, her yer kapalı. Ayakta uyumak buna denir, meğer trenler artık Pendik'ten kalkıyormuş. Pendik'te baktım, hızlı tren gişesi var, başka gişe yok. Sevindim, kasabaya hızlı trenle gitmek keyfini düşünüp sırttım. Kasabanın adını söyledim, "Orada durmaz" dedi görevli. Berideki istasyonun adını söyledim, "Orada durmaz". Sonraki istasyon, "Orada durmaz". Sözün kısası, çağ atlamışız, bizim kasabaya trenle gitmek artık çağa aykırı bir durum olmuş!

Döndüm çağ atlamamış Harem'e, bindim zorunlu olarak bizim kasabanın çağ atlamamış ve çağ atlamaya hiç niyeti olmayan, ne kedisi, sinek görse duran, dilenci otobüslerinden birine. Bizim kasaba olağan koşullarda İstanbul'dan iki saatlik yol. Dört saatte vardık da, yanımdaki yolcu - eski bir tanıdık çıktı - "İyi geldik, iyi" deyiverdi.

İlkin kasaba da çağ atlamış sandım, neden dersenez, kasaba girişine her biri ayrı renkte boyalı dizi dizi yapılar dikilmiş. Birini de, zamanında top koşturduğumuz alana dikmişler. Neyse çarşıya girince anladım ki bizim eski kasaba yerli yerinde, yine çamur, yine baca dumanı, yine her yan kir pas içinde. Aman iyi, atlanmış çağlar gibi ayağa dolaşmıyor hiç değilse, alışmışlığımız cabası...

Dedemin evi boş sayılır, ninem alt kattaki odadan yukarı çıkamaz olmuş, o yüzden bana reçel meçel kakalamaya da kalkmadı, bahçe iyiden iyiye bakımsız. Yine de, kimse toplamadığı için dallarında kalmış turuncu renkli mandalinalar ve hurmalar bana gülümsüyorlardı. Oda deseniz, çocukluğum ve gençliğimin izleriyle dolu. Tuttuğum ayaktopu takımının (hadi adını söylemeyeyim) çok eski bir soluk fotoğrafı duvarda asılı. Raftaki kitaplara bakıyorum, gülüyorum. Hepsi artık geride kalmış. Bir Atatürk şiirleri antolojisi bile var. (Her 10 kasımda, törende, bana da şiir okusunlar isterdim, bizim mahallenin imamının oğluna bile o

Her gelişte bulduğumuz gençlik arkadaşlarımı merak ediyorum, çoğu kasaba dışındaymış. Ama Hüsamet'in Çamdevirenoğlu buradaymış, en çok da onu özlemiş olduğum için seviniyorum. İlk gençliğimizde yazın paylaşabildiğim biricik arkadaşta, yazın dergilerini çoşumla bekler, sabahlara dek şiir konuşurduk. Söylemek gereksiz, o da ozandı elbette, nedense adı pek duyulmadı.

Kahvede buldum Hüsamet'in'i, beni görünce hiç de çoşumlu davranmadı. Bir ağır hava gelmiş üstüne, duruşu bakışı tümünden değişmiş. Kılık düzgün. Şakalarını, takılmalarını kaş çatışıyla karşılıyor. Şiire, yazına dair konuşma girişimlerimi ise geçiştirdi durdu. Bildiğim postanede işyar olarak çalıştıydı, yoksa ben yokken onu varlıklı kılan işler mi yapmıştı, neydi bu hava?

Eve dönerken bir işyerinin duvarında asılı bir duyuruya ilişti gözüm. Çünkü gözüme "şiir" sözcüğü takılmıştı. Issız Evler Mahallesi Yardımlaşma Derneği'nin düzenlediği bir şiir etkinliğinin duyurusuydu bu. "Kasabamızın tanınmış olan iki ozanın katılımıyla şiir etkinliğinde ozan Hüsamet'in Çamdevirenoğlu da ilk şiir kitabını imzalayacak" diye yazıyordu. İlahi Hüsamet'in, kırk yıl düşünsem, o tafra'yı ilk şiir kitabın çıktığı diye attığını kestiremezdim. Gel de, çağ atlamış bu taşralı ozanları anla! Eskiden böyle değildi. Eskiden taşralı ozanlar, size kitaplarını verirler, onlarla ilgili tek bir satırcık olsun yazasınız diye can atarlardı. Nereden mi biliyorum? Elbette kendimden. Kasabalı bir ozan olarak ünlü bir ozan gördüm mü ayaklarım kesilirdi benim yahu.

Baktım, etkinlik iki gün sonra. Bilmem hangi dürtüyle, sanırım taşrada şiirin durumu ne durumlarda, durumdan görev çıkarıp bi bakayım dürtüsüyle, belki "Taşrada Şiir Etkinlikleri" gibi bir yazı konusu beleşten önüme düştü diye, iki gün sonra, Issız Evler Mahallesi'nin yolunu tuttum. Dernek mahalle girişindeki alana konuşlanmıştı. Kahveden bozma, plastik sandalyelerle dolu bir yer. Bordo renkli çuha örtülü bir masa hazırlamışlar. Alan küçücük ama ses düzeneği bile kurulmuş. Bir kaç tanıdık var ama çoğu tanımadığım kara bıyıklı tipler. Hüsamet'in beni görünce pek de mutlu olmadı. Bense yığından bir kitap alıp, kutlayarak uzattım kendisine, imzalamasını istedim. Dernek görevlisi kolumu tuttu, önce bedelini ödemeliymişim. Hüsamet'in orali değil. Kıyırık kitaba yirmi lira tosladım. Benim can ciğer gençlik arkadaşım Hüsam, *Bir Meşale Gibi Aşkım* adlı ve paramla satın aldığım ilk şiir kitabını bana aynen şöyle imzaladı: "Sayın Ozan Genç'e en iyi dileklerle". İçimden gelen sözcükleri yutarak gülümsedim ve dinleyiciler için ayrılmış sandalyelerden birine iliştim.

Etkinlik "İstiklal Marşı" ile başladı. Dernek başkanı, orta yaşlı bir esnaf, elindeki kağıdı okurken zorlana zorlana, güzel bir açılış konuşması yaptı. "Şehir içimizden kopup gelen helecanların bir iğdesi, hayatımızı güzel kalmanın güzel bir vesaiti, uykularımızın anlaşılmasıdır. Biz dernek olarak bu etkiyi niye yaptık. Genç kardeşlerimiz boş vakitlerini değerlendirip boşça vakit geçireceklerine hoşça vakit geçirsinler deye düzenlenmesini yönetim kurulu olarak kararını verdik. Değerli şihirseven kardeşler, bize şeref veren değerli on iki adet şairlerimize bize onur verdikleri gibi, bizi gönendirdiler de. Kendilerine teşekkürü bir borç bilir, son olarak naçizane kendi yazmış olduğum şiir ile bu güzel etkinliğe katkım olsun diye okumak istiyorum: Issız bizim mahlemiz / Bizim de var kahvemiz / Kırk yıl hatırı varsa / Görün bizi büyüklerimiz". Tam on dördükten oluşan şiirin tamamını yazacak değilim elbette, ama ozan başkanın ya da başkan ozanın ayakların üstüne basışı doğrusu görkemliydi.

Ardından mahalle muhtarına söz verildi. Onu tanyordum, emekli öğretmendi, babamın arkadaşlarındandı ama klasik müzik düşkünü dayımla daha iyi anlaşılırdı. O da bu güzel etkinliğe katılan herkese sağlık diledikten sonra, sözlerine kendi yazdığı şiir ile başlamayı uygun bulduğunu söyledi. Şiirini yazamıyorum, çünkü eski sözcüklerle yazılmış bir şiirdi, usumda kalmadı. Neyse ozan muhtar ya da muhtar ozan, "şiirim zaten herşeyi anlatıyor" deyip sözü uzatmadı. Bu arada, başkan ve muhtar ile birlikte, etkinliğe katılan ozan sayısı on dörde çıkmış, yirmi dört olan dinleyici sayısı yirmi ikiye düşmüştü.

EĞER TANIM KALDIRSAYDI AŞK

eğer sen uzun uzun seyyidhan kömürcü şiiri olsaydın
sevilmek neymiş bilmezden gelirdin
kuyu neymiş, ölüm neden bir sevgili gibi şık ve karışık
bıçak neymiş aklında ha vurdu vuracak

bu, bir
yahut
bu bir yalandır
o yalan
oyalan, dünya bunun için elbet bu sebepten var.

kızılıklara sarılıp kızılık topluyorum- beklesin- şiir olsun
şiir olsun ve ölsün dilimden anlamayan kitaplarda aşk

ezberinden emin olamayan hafız inancında durup derliyorum
ne biliyorsam.

neyi bilemediğimi bildim
anladım üç günlük dünya ne kadar yaşarsan yıl hesabı
karışmıyorsan insana. çıkmıyorsan rüzgâra. kaybolmuyorsan
suyunda
kuyular boş, mağaralar yalnız, akşamlar efkârsız isek
birileri hep
o hep bekleyen birileri vardır uzak bir şehrin karanlığı

koştum geldim içimde doğulu hüznün
geldim içimde yemişe durmuş binlerce dal
dönüp geldim koşup geldim kimse karşılamadı beni

doğdum. reddi evlatsın dedi zaman, inanmadım
inanmadım annem ne zaman vazgeçti cennetten

eğer ben bir aşktan yalınayak geçseydim
kum gibi kül gibi su gibi bir şey olurdu şiir.

Fahrettin KOYUNCU

MEZOPOTAMYA

Sen bizim havaî fişeğimizin hayat
Ne zaman bombaya döndün

Kesik eller, kopuk diller yolundayım
Ben patlamasam yüreğim patlayacak

Hırpanî bekleyiş ve keskin nişancılar
Susuz ve sözcüksüz zamanlar tüneli

Bir ayağım ırmakta, bir ayağım Ağrı
Beni ummana götür, beni ummana

Yüzümün yaralı yeri Mezopotamya
Aklımdan gitmeyen yalnızlık uladın bana.

Sonra ozanlar sırayla masa başına gelip şiirlerini okumaya başladılar. Genç bir ozan, vatanlı bayraklı şiiriyle açılışı yaptı. Birlikte alkışladık. İkinci ozan, mahallenin kırtasiye dükkanının sahibi olarak tanıtıldı. Şöyle başladı: “İssiz mahallesini dinliyorum gözlerim kapalı / Önce hafiften bir rüzgar gübre kokuyor / Sonra eşşekler anırıyor, koyunlar tepişiyor...”

Oradan biri bağırdı: “Ne bu yav?”

“Büyüklerimiz duysun diye okuyorum” dedi ozan, “Duysunlar da bi el atsinlar mahlemize”

“Haaa, iyi o zaman” dedi aynı ses.

Gel gelelim bir başkası:

“İyi de, eşşeklerin, koyunların sana ne zararı var? Çiftçiysen suç mu işliyoruz? Kasabadan sürdürecen bizi hemî?” deyince etkinlik, biraz öfkeli, biraz neşeli bir ara verdi, muhtarın ağırlık koymasıyla ortalık yatıştı.

Üçüncü ozanın şiiri, tam bilmiyorum ama galiba Yahya Kemal’den araklamaydı, dördüncününki ise kesinlikle Ece Ayhan’ın “Meçhul Öğrenci Anıtı”ndan! İkisi de iyi alkış aldılar. Diğer ozanların kimisi koçaklama-yiğitleme, kimisi yakınma-hüzünlenme şiirlerinden sonra as solist edasıyla bizim Hüsam oturdu masa başına. Kitabını eline alışı, sayfaları açışı, sağ elini yumruk yapıp şiir okuyuşu oturaklıydı, tam ozancaydı! Neyse onun kitabı var elimde, okuduğu bir şiirini anmış olayım: “Ey bostan korkulukları, bostan korkulukları / Hicranlı gecemin şafağında mı çıkacaktınız karşıma / Ben ne karanlık yollarda geceyi yürümüşüm bilir misiniz / Azrailin elinden içeceksem ağulu badeyi / Çekerim beriye ol vadeyi / Öderim tümcek borçları bir şafak vakti / Yalnız... / Yalnız... / Bir var ki yudum yudum içemedim / İtirlar kokarken o gamzeyi / Yanarsam ona yanarım / Ol sevdayla eskitirim prangayı”

Şaşılacak şey, onu öyle çok alkışlamadılar. Şiir okuyuş biçimi biraz korkutucu mu gelmişti ne...

Etkinlik bitti, kurtuluyoruz sandım. Yanımda oturan ve etkinlik başından beri kıpır kıpır eden orta yaşlı, ufak tefek biri birden atıldı:

“Bi şiir de ben okuyabilir miyim?”

Masa başına geçip bi şiir de o okudu, ama ne şiir... Baştan sona felekten isteklerle dolu bir şiirdi bu. Felekten istemediği bir kuş sütü kalmıştı. Ozanspor, on beşi bulmuştu. O bitirdi, bir başkası izin istedi şiir okumak için. Bu tam bir futbol takımı destanıydı. Kazanılmış maçlar, kupalar, utkular, ünlü topçular bir bir sayıldı şiirde. Ozanspor, etti on altı. Bu topçu ozan, bir başkasını kıskırtmış olmalı ki, Battal Gazi’li, Malkoçoğlu’lu, Fatih’li, Namık Kemal’li bir şiir sökün etti. Çıktı mı Ozanspor on yediye.

Sözü uzatmayayım, maç, pardon etkinlik bittiğinde, salondaki toplam otuz altı kişiden otuz beşi şiirini okumuş durumdaydı. Şiir okuru / dinleri olan kişi sayısı yirmidörtten bire inmişti. O bir kişi ise şiir miir okumadı. Zaten ona “bi şiir de sen oku” diyen de olmadı. Gülümsedi ve taşrada şiirin durumundan mutluluk duyarak çıkıp gitti usulca. Sizce kimdi o?

“HÂL-I PÜR-MELÂL”

İsmail UYAROĞLU

Arkadaş Z. Özger öldüğünde Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ne kapanmış, bütün dergileri, gazeteleri tarayarak (o yıllarda düzenledikleri sanat-edebiyat sayfalarında şiir de basıyordu gazeteler) yayımladığı şiirlerin hepsini bulup çıkarmıştım. Sonra da hakkında toplu bir değerlendirme yazısı yazmıştım. Her şiiri tek tek anarak. Ne ne zaman, nerede çıktıklarını da belirterek. Daha sonra, sağ olsun, onunla dostluğu da olan Tekin Sönmez, büyük bir vefa örneği göstererek, o şiirleri Nadas Yayınları'nda kitaplaştırmıştı. Başına benim yazıyı da koyarak. (Bir söyleşide “Bugün Arkadaş'ım yaşıyorsa hâlâ, bunda benim de ‘ter’ payım vardı acizane ve bununla gurur duyuyorum” demiştim. Hâlâ taşıyorum o kıvancı ve Arkadaş'ın sıcaklığını yüreğimde.) Bu kitap, 1984'ten sonra Mayıs Yayınları tarafından basılmaya başladı. Şimdi de “Ve” adlı başka bir yayınevi yayımlıyor. Ama ne önceki ne şimdiki, şiirleri bulup çıkarmanın İsmail Uyaroğlu olduğunu, bir cümleyle olsun belirtmiyor. Sanki günlerce kütüphaneye kapanarak tek tek gazete, dergi tarayan kendileriymiş gibi, ‘ter’imi sahiplenmeye, emeğimin üstüne oturmaya kalkıyorlar. İnsanda biraz utanma, sıkılma olur. Oysa bilinir, Rüştü Onur'un şiirlerini derleyenin Salâh Birsal, Muzaffer Tayyip Uslu'nun şiirlerini derleyenin Necati Cumalı olduğu, bırakın kitapların kendilerini, ansiklopedilerde, sözlüklerde bile belirtilmektedir. Emeğe saygı bunu gerektirir. Bunların, emek orda dursun, kendilerine bile saygıları yok. Yoksa kendisine saygısı olan, böyle bir ‘gasp’ta bulunduğu için insan içine dahi çıkamaz, maskeyle dolaşır. Maskesiz ‘kültür-edebiyat haydutu’ denir böylelerine... Boşuna nefret etmiyor, boşuna tiksiniyorum ben bu edebiyat ‘âlem’inden.

İnternetteki bayağılıklar herkesin malumu. Yalan, iftira, dedikodu, kara çalma, çamur atma... Hatta hakaret, küfür... Benim ‘necip’ milletim ancak böyle değerlendirebiliyor (!) insanlığın bu büyük buluşunu. Onları geçtik. Ya edebiyatçı, yazar, şair tayfasına ne demeli? Yazıda, şiirde dikiş tutturamayanlar, internete kendi aralarında yaptıkları mastürbasyonla tatmin oluyorlar. ‘Site’lerde buluşup yazarlık, şaircilik oynuyorlar. Onunla kalsalar iyi, kimseyi ilgilendirmez oynadıkları ‘ortaoyunu’. Ama ‘mahalle karıları’ni yaya bırakacak bir düzensizlikle -nasıl olsa haberleri olmayacağı, dolayısıyla karşılık veremeyecekleri için- klavyelerini şaklata şaklata başkalarının dedikodusunu yapıyor, çirkefçe ona buna saldırıyorlar. Çekememezliğin, kıskançlığın ürünü, daha doğrusu irini olan nefretlerini, kinlerini oralarda kusuyorlar. Sokaktaki insandan daha basit, daha bayağı bu kişiler, ortak paydaları ‘haset’ bu ‘cins’ mahluklar, kuyruğunu tır çiğnemiş klavye “arslan”ları. Çünkü sokaktaki adamın erdemli olmak gibi bir derdi yok. Ama edebiyatçı, yazar, şair denilen kişi, erdemli olmak zorunda. Yazarlık, şairlik soyluluk gerektirir; soysuzlukla, soysuzca davranışlarla bağdaşmaz... İnternet b/iti bunlar. Bir şiirimde dediğim gibi, edebiyatçı değil, “Kablolarla yuvalanmış / Edebiyat sinekleri”.

Tiyatromuz dökülüyor. Her anlamda. Yalnız sahnelenen oyunların kalitesi açısından değil, yönetim ve kişi kalitesi açısından da. Tiyatro seyircisi için bu yanını bilmez pek; ilgilenmez de... Bir ara bir oyun göndermişim İstanbul Şehir Tiyatroları'na. Aradan bir yıl geçti, değerlendirip de bir cevap vermediler. Ben de bu hantallığı eleştiren zehir zemberek bir mektup yazdım yönetime. (Hilmi Zafer Şahin dönemiymi.) Ama umurlarında değil adamların, tınmıyorlar bile. Bir buçuk yıl sonra bir mektup daha yazdım. Özetle şunları diyordum mektupta: “Türk tiyatrosuna zarar veriyorsunuz bu tutumunuzla. Hayır, bana cevap vermediğiniz için değil, iki buçuk yılda bir oyumu okuyup değerlendiremediğiniz için. Soruyorum, kim yeni bir oyun yazmak ister bu umursamazlıktan sonra? (...) Kimsenin babasının çiftliği değil orası. Halkın tiyatrosu. Ve çalışanlarının parasını da halk ödüyor. (Oyunları okuyanlar) aldıkları parayı hak etmek istiyorlarsa, sorumluluklarının gereğini yerine getirecekler, halkın ödediği maaşın karşılığı olan teri dökecekler. Ve okudukları oyunları yazan kişilerin terine de saygı duyacaklar. Gönderilen dosyalara yıllar sonra yanıt vermektense, sonucu bir an önce bildirmeye gayret edecek, dahası bunu gönülden isteyecekler. Yaptıkları işe, tayatroya, tiyatro emeğine biraz saygıları varsa. Sanatçı onuru, erdemi bunu gerektirir. (...) Bu ‘çiftlik ağası’ tutumunuzla gerçekte iktidarın, belediyenin yapmak istediğine çanak tuttuğunuzu, eline ‘kurulmuşlar oraya, hak etmeden maaş alıyorlar’ bahanesini vererek bu yüz yıllık çunarı kesme amacına katkıda bulunduğunuzu düşündünüz mü hiç?” Birer örneğini de oyunları okumakla görevli birim olarak bu hımbıllığın asıl sorumlusu olan Dramaturji Kurulu'nun başkanına gönderdim mektupların. Şiirler de yazan, üstelik bir yazar örgütünün, PEN'in başkanı da olan ve kendini orda burda ‘solcu’ olarak tanıtan bir arkadaştı. Yeri gelince mangalda kül bırakmıyordu ama işte gerçek yüzü buydu. Savunuyor gördüğü değerlere, emeğe, sanata saygısı bu kadardı. İki günde okunacak bir oyunu, iki buçuk yılda bile okuyamayacak kadar... (Çark devamlı böyle dönüyormuş bu bölümde, aheste aheste; başkalarından da duydum aynı yakınmayı. Kurmuşlar düzenlerini, tatlı canlarını üzmeden, ‘ağır çekim’ çalışıyor hazretler. Ağır olunca molla deniyor ya, onun için olsa gerek.) İkinci mektuptan beş ay sonra oyunun kabul edilmediğini bildiren bir yazı gönderdiler. Ne gerekçe, ne bir şey, hiçbir açıklama yoktu. Sonuca şaşırmadım, öyle olacağını biliyordum zaten. Devlet Tiyatroları beğenip repertuarına almış, Dil Derneği Kerim Afsar Ödülü'nün kazanmıştı ama ne hikmetse beyefendiler beğenmemişti. (‘Hikmet’ belliydi aslında, dokunulmazlıklarına dokunulmuş, ‘ağa’lıkları sorgulanmaya kalkılmıştı.) Öylesine fütursuzdular ki yazıyı bile karardan iki ay sonra yazmışlardı. Karar tarihiyle cevap yazısının tarihi arasında tam iki ay vardı. Üst kattan alt kattaki ‘kalem’e ancak iki ayda ulaşabilmişti ‘netice’. Tam bir tiyatro!.. Sanat kurumunu geçtim, devlet dairesinde bile görünmez böyle rezalet...

Bunun üzerine, inadına bir oyun daha gönderdim. Bir yıl oldu, hâlâ ses yok. O da ödül kazanmış ve Devlet Tiyatroları'nca repertuara alınmış bir oyun. Bakalım ne cevap gelecek?

Nedir bu yazarların, şairlerin yayıncılardan çektiği? Telif ödemek bir yana, kitabını basmak için para alanını mı istersin; yazara daha az ödeme yapmak için şu kadar bastım

deyip onun iki üç katı basanını mı; yeni baskıları yazarından gizleyip hâlâ ilk baskıyı satıyormuş gibi görünenini mi; hepsi bunlarda. Uydurmuyorum, başıma geldi sonuncusu. Hem de ilk kitabımda. (Çocuk kitabıydı ve 12 Eylül öncesi olan o dönemde çocuk kitapları çok satıyordu.) Adam ikinci baskı yapmış ama benim haberim yok, saklıyor. Oranın deposunda çalışan biri söyledi daha sonra bir karşılaşmamızda. Şimdi Babıali tarihinin sararmış sayfalarında kalan, adı bile unutulmuş ama o zamanın çocuk edebiyatı alanında önde gelen, üstelik de toplumsalılığı savunan, o doğrultuda yayınlar yapan yayınevlerinden biriydi. Çocuklara dürüstlüğü, emeğe, hakka hukuka saygılı olmayı öğütleyeceksin ama... Yayınevlerinin yazar sömürüsü bugün de aynen devam ediyor, değişen hiçbir şey yok. Yalnız 'oyun', kayda kuyda bağlandı. Artık sözleşme yapılıyor. Ama bilen bilir, o sözleşmelerin banka, sigorta sözleşmelerinden bir farkı yok. Her şey yayınevlerinin lehine. (Örneğin yazar için en önemli şey olan kitabının basılması konusunda hiçbir garanti yok, isterse basmayabilir yayıncı. Sözleşme 'sözde' kalıyor yani.) Bu sözleşmeli yayınevlerinden biri, benim çocuk kitaplarımı basacaktı. İmzalamam için bir sözleşme gönderdiler. Okuyunca gördüm ki gerçekte bir kölelik anlaşması. (Hâlâ saklıyorum altında imzalarının olduğu o sözleşmeyi.) Uzun uzun anlatmayacağım burada maddelerin içeriğini ama biri vardı ki utanç vericiydi. Onlar için en önemli 'husus' olan telif oranının belirtildiği madde. % 6'ydı oran. Hem de brüt. Vergisi, KDV'si, şusu busu çıktığında, ortalama % 4'e geliyordu. Benim için önemli değildir telif, hiçbir zaman da olmamıştır; ayrıca kimsenin de para için yaptığını sanmıyorum bu işi. Ama yaptıkları kanıma dokunmuştu. Aşağılayıcı bir şeydi, onur kırıcıydı. Eski Babıali'de sözleşmesiz dönemde bile % 10'du telif ücreti. Hem de net. Telefon açıp söyledim bunun incitici bir şey olduğunu; benim için paranın değil, işin bu yanının önem taşıdığını; para nedeniyle değil, sırf bu nedenle böyle bir oranı kabul edemeyeceğimi belirttim. Zaten neydi ki, 200-250 lira civarında fark edecek olan; bunun için konuşmaya bile değmezdi. Telefonda görüştüğüm patroniçe 'hanım ağa'lıkta diretince konuşma yarıda kaldı, "can"ın sağ olsun deyip kapattım telefonu... Dediğim gibi, sömürü aynen devam ediyor. Okurlar bimez tabii işin bu yanını. Yayınevlerini, edebiyata, kültüre gönül vermiş, binbir fedakârlığa katlanarak kutsal bir görev yapan, saygıdeğer kurumlar olarak görürler. Onların asıl amaçlarının kasalarını doldurmak olduğunu nereden bisinler? Tolstoy'ları, Balzac'ları, Dostoyevski'leri, Kafka'ları basanların gerçekte yazarlara, yazar haklarına zerrece saygılarının olmadığı kimin aklına gelir?.. Neleri var daha. İş sahtekârlığa, madrabazlığa dökmüş olanı dahi var. Daha önce yapılmış ve başka yayınevlerince basılmış değişik çevirileri, bir cümle ondan, bir cümle öbüründen alıp kelimeleri değiştirerek harman ettikten sonra, yeni bir çeviriymiş gibi yayımlayan kalpazanlar bile 'mevcut'. Abartmıyorum, bu 'ahlaksız teklif' bana da yapıldı çünkü. 70'li yılların en önemli ve saygın yayınevini, sahibi öldükten sonra devralıp kültür-edebiyat alanında oluşturduğu birikimi mirasyedi gibi harcayan ve o koca ocağı, birkaç yıl içinde söndürüp sıradan bir isim haline getiren, kültürden de edebiyattan da bihaber biri tarafından. Ekonomik olarak zorlandığım bir dönemdi, ondan cesaret etmiş olacak. Ama bilmiyordu ki aklıktan ölse de böyle "uğur"suz bir teklife evet demeyecek, onurlu biriydi karşıdaki insan.

Abbas KARAKAYA

ÜMMETİN BÖBREKLERİ

İnşaata ve kana tapıyor koca ülke
Kırarak, kanatarak toprakta solucanı ve insanı
İnşaata açıyorlar ovalarımızı, zeytinliklerimizi
Yağmalıyorlar kıyıları, kuşların göç yollarını

Şehirlerde ağaçları kesip
Yerine laleler dikerken en ironik
Böbrekleri kurumuş, kan süzmez,
Çürümüştür ümmetin

Krizin vahametine uyanan Huda
Canını kurtarmak için
Atlıyor göğün yedinci katından paraşütle
Düştüğü yerde onu karşılayacak kimse yok
Ne de battaniye açacak itfaiye erleri

Bir sincap, bir kaplumbağa var elbet
Kapısını açacak, elini uzatacak
Eşref-i mahlûkattır doğa
Hepimizi doğurandır güneş
Bizim yükümüzü de taşıyor karınca sürüleri
Su aziz, Hava onurlu ve kutludur Toprak

Depresyondan da korur cümlemizi
Rahman ve rahim olan suyun
Boğma ve kaldırma kuvveti

Beytullah KILIÇ

TERS YEŞİL

Üstüm başım yeşil
İçim dışım dört yanım wifi hüznü
Silkiniyorum kavak yapraklarımı
Baştan sona su düğümü yorgun yolunmuş köklerim
Lekesi toprak kesilmiş kanser
Örüyorum yorgunluğumu

Sor annemi babamı ninemin dökülen dişini
Sokağımın başı ağrımayan süpürgeyi
Elini bulutuma tut
Kirlere kül kaynatsın kırıksıklarım
-sahi defterim küllü sulara kadar yırtıldı mı?-

Aynı sandalyede meşin yuvarlak
Dedem altmışında ben on
-İlk derbimdi Fevzi topu ayağının altından kaçırıldı-
Hayat en fazla berabere

Gümüş güvercinler buruldu düştü
Rüyalar ters tepti köpeklerimi
Çirkinler güzel dua bilmez
Nerden esti aklıma gördüm
Zenginini atı
Fakirin avlusuna pisliyor...

BİR ŞİİR, İKİ YORUM...

Hülya Deniz ÜNAL - Hüseyin PEKER

FENER FENERİ*

Acı ışığımda kanamalı hasta
Dur, gelme! -Marmara'da yalnız bir eylül bıçakladılar-
Ama hangi gecelerdi, cıranaklı öpüşmelerin
Oysam beni kızağa çektiğini, uçan kuşlardan öğrenmiştim

Bir de kayıp ilanları, indiğim mavnalara biniyorlardı
Kanlı bir gül canlanıyor örneğin
Büyük davalarımız başlıyor bu gidişle

Ben ol gece fi tarihine gittimdi
Dalgaların üstüne sessiz süzülüler
İğildi öptü, öyle gönendim ki
Son ilikleri de koptuğunda ceketimin
Doğancılar Parkı'na iniverdim

Dedi, hangi uçuşta eksildin?
Ne gibi sözler kaldı sende

Aba Müslim Çelik

Aba Müslim Çelik'in önce isminden başlarsak; 1952 Erzincan doğumlu, Türkçe Edebiyat bölümünü bitirmiş şairimiz eskiden kullandığı ismine son dönemde (Aba) ön deyişi kendi eklemiştir. Tabii türlü anlamı var bu 'aba'nın. Bir yerel motif belki de. Çünkü her şeyden önce özel bir insan olma gayretini, şiirinde olduğu kadar hayatında da geliştiren bu uzun boylu, sportif duruşlu şair, hep ayrıksı kalma niyetinde, bir de özüne bağlı geliştiriyor kendini durmadan. Yarattığı modern motifler, durmadan şekil değiştiren yaratım biçimleri; hep özüne sadık bir kaynaktan biçimleniyor. Asla bir Fransız ya da Avrupa şairini andırmıyor bu şekillenme. Halk türküsünü toprak kokan kılıfından çıkarıp değişime uğrattıyor, karşımıza kesik seslerle donanmış bir yapı çıkarıyor.

Behçet Necatigil'deki söz eksiltmeleri kendini hissettiriyor en başta. Hatta öyle ki, anlattığı hikâyeyi yarım değil çeyrek bıraktığı, "anlarsan anla" hissiyle koştugu söylenebilir. "İğildi öptü, öyle gönendim ki" demese, bu şiirin boğazda ya da Haliç'te gelişen (İstanbul) bir aşk öyküsünün sonucu kaleme alındığını anlayamayacağız. Şair bu öpmeye yüreğindeki olayı büyütmüş, sonunda da ceketinin son iliklerini kopararak, kederini ortalığa saçmış. İşin içine kayıp ilanlarını karıştırması da, sevdiğini bir çeşit yitirdiği duygusunu güçlendiriyor. Şair işi bununla da bitirmiyor, ve diyor ki şiirde; sizinle büyük davalarımız şimdi başlıyor. Bu "büyük davalar" deyimini, bize onu arayıp bulacağı, hesap soracağı duygusunu veriyor.

M.Çelik'in bize ironiyle vermek istediği, belki de yalnız bir şairin duygularıyla oynamayız. Öpüp, umut verip bırakmak, kaçmak bir İstanbul şiirine konu olur işte demenin yarısıdır.

Geçmiş onda fi tarihidir, "Ne güzel sözler kaldı sende" demesi de işin bittiğinin kabul resmi geçidi.

Hüseyin Peker

Fener Feneri

Hüseyin Peker arayıp "Sizinle birlikte aynı şiir üzerine ortak birer yazı yazıp bir dergide yayımlayalım mı, ne dersiniz?" diye sorduğunda ilkin şaşırırım. Şiir üzerine sesli düşünmek, yani hakkında yazmak. Küçük de olsa bir hareket, hem kendimiz, hem yazdığımız şair, hem de ilgilenebilecek kişiler için. Mutevazı bir yazı, büyük değil küçük harflerden oluşan. Bir şiir için yazı yazmak, o şiiri aynı zamanda derin okumalara uğratmaktı çünkü benim için. "Şiiri siz seçin ama. Ben de beğenirsem, yazarım" dedim.

Şiiri seçmiş hemen, şiir üzerine bir de yazı yazmış, bana gönderdi çabucak. Baktım şiir güzel, Peker de güzel bir yazı yazmış, bana pek de bir şey bırakmamış diye düşündüm. Ve büyük bir heyecan duydum. Bir şair üzerinden şiirine, bir başka şairle birlikte bakacaktık. Bu da bana ayrı bir coşku verdi. Öyle ya, Hüseyin Peker sürprizlerle doluydu. Film önerir, dergi önerir, heyecan duyduğu bir şiir okursa hemen telefon açar, paylaşır. Yeni bir kitap çıktığında hoşuna gitmişse; o kitabı yakın gördüğü şairlere telefon açarak muştular. Bu da yeni bir oyun gibiydi, ikimizin oynayacağı. Ben de şiirle mutlanıyor, iyi bir şiirle karşılaştığımda heyecan duyuyordum. Sanırım bu nedenle beni seçmişti. Ne yapabiliydim ki, 'Peki' demekten başka? Sonunda şiir vardı çünkü. İkimizin duygusal ve düşünsel yolculuğu, aynı şiirde buluşacaktı.

Aba Müslim Çelik'in Fener Feneri şiiri daha adından başlıyor okuru düşündürmeye. Şiir adını, Kanuni Sultan Süleyman zamanında inşa edilen Fenerbahçe Feneri'nden alıyor. Şiirin ikinci dizesi de bu düşüncemi doğruluyor. "Dur, gelme! -Marmara'da yalnız bir eylül bıçakladılar-"

Fener tarih boyunca kimi idamlara ev sahipliği etmiş, kimi zaman da devlet büyüklerinin sürgüne gönderildiği yer olmuştur. Ama bu şiirde şair tarafından, tamamen romantizmin yaşandığı bir mekân olarak kullanılacaktır. Zaman da bellidir aslında; eylül! Yani sonbahar, şiirde olduğu gibi şairde de yaprak dökümü zamanıdır. Çünkü eylül yalnızdır ve bıçaklanmıştır. Kırılma, belki ihanete uğrama ancak bu kadar güzel anlatılabildi.

Bu şiir, mekânın ruhuna uygun bir gelişim göstermektedir. Şair mekânın ruhuyla özdeşleşerek, tarihe paralel bir ruhsal yolculuğa çıkarken okuru da kendisiyle birlikte sürüklemektedir. *Konuşma dilinin şiirsel imkânlarını* kullanmakta, romantik şiirden modernist şiire sıçramaktadır. Okuru, kendini duygunun akışına bırakmak yerine, aklını kullanmak zorunda bırakmaktadır. Şair, şiir kişilerini bir görünür kılıyor, sonra kaybediyor. İşte orada düşündürüyor. "Ben ol gece fi tarihine gittimdi" dizesiyle şair, başta attığı düğümü çözmeye başlıyor. Dikkatli okur için bu dize, şiiri aydınlatan bir işaret fişeği olarak görülebilir. En azından benim için öyle oldu.

Fener Feneri'nde bir başka mekân daha geçmektedir, Doğancılar Parkı.

Parkın bulunduğu tepe, 4. Murat Dönemi'nde Hezarfen Ahmet Çelebi'nin Galata'dan uçup ilk ayak bastığı yer olarak da bilinmektedir. O nedenle şair "Dedi, hangi uçuşta eksildin?/ Ne gibi sözler kaldı sende" diye sorarak bitirecektir şiiri.

Sahi? Biz, hepimiz, hangi uçuşlarda gündün güne, biraz daha eksildik?

Hülya Deniz Ünal

* Aba Müslim Çelik, *İstanbulotus*, Noktürn Yayınları, 2014

TEK KİŞİLİK.., ÇİFT PERDELİK BİR OYUN

tenin şafağıyla kırılıyor
ilk kıvılcımın içinde
su halinde zaman

yıldızlarla açılan
ve yangını devam eden
yağmura gömülü gözleriyle
yüzümüzü aydınlatan toprağın kokusu

-çık haydi ortaya, bana adını söyle.

*
etin rüzgârlarıyla sarıldığında
göğsümüzün içinde koşturan şüphe
terleyip duruyorsun beden cübbesinin içinde
soyun artık
dile gelen sesimizle

yıldızlarla patlayan aklın eğrisi
ölümü adım adım tattıran zerre
harflerle perçinlenince -ah
oturup ateş yiyoruz odaları dolaşan güneşle
karşılıklı şafaklarla, karşılıklı günlerle, öğle sonraları, ya da
yarın çürüyünce

buharlaştıranları unutmak, buharlaştıranlarla buluşmak için
nefes veriyoruz boyuna
yeniden yaşamak için

ölmeyecek; karanlık bir orgazm çılgılığı gibi dolaşıyorum
ağzınızın içinde

C. Tanju BUÇAK

ÜÇGEN AÇILARIN KAREYE YOLCULUĞU

solmuş resimlerle doğuyor
aklın kesişen sokaklarıyla
kalbin kıvrımlarını yaratmaya çalışıyor
can verdiğimiz nefes
bir içeri, bir dışarı.., bir de güneşe doğru
kırılan ışıkları birleştiriyor yas tutan merceğiyle

gün doğumuyla bilenen keskin görüntüler
gülerek yayılıyor, poz veriyor: ayak ayak üstüne atmış
yeni günü bekleyen kıtalara doğru
kalbimizin üzerinde geziyor: dünya şeklinde
gözlerimizi yuvarlıyor horizontal düzlemlerde

işte her gün böyle, her gün; iki parmağımızla açtığımız
makas

gün boyunca dört ayağının üzerine düşerek koşturuyor
kesiyor parmaklarımızı akşam olunca
ağzı açık kalmış üçgenden kareye doğru

kaderimizi taşıyan uçaklar geçiyor içimizden ancak

ARREST

kendime inen merdivenlere yığılmış bulunuyorum
bir tren geçiyor basamakların üstünden
üstümden bir tren -nabzını unutmuş
annemin elleriyle aramda demirden.

uzakların ardında merhametten bir dağ
ayrılmış kopmuş bütün mezheplere yama
bir şarkı çalıyorum -kıyamet ordu aceleci
kapısını kapıyor tanrı, yeniliyorum
kimse kimseyle göz göze gelmiyor
herkes son sözünde hayatın
ilk verdiği sözde kirlenmiş kaygının ele avuca sığmazlığı
devrildikçe dağılan nar, yırtılan yaralar.

devletin gömleği lekeli
dudağımda uçuklar patlatıyor
yarım kalan her şey kendini asıyor boynuma
devamı hiçbir şey
devamı hiç kimse
devamı hiçbir yer
afişe edilmiş artık tohum
toprak tanımaz, çürümeye düşmedikçe meyve.

altından neyi çekersen çek
bu bir yok olma biçimsizliği
bu bir sitem varlığı
insanın göğsünden yaşama pompalanan
bir kuyu arayışı
hakikate düşmüş bir iz bir gölge.

kafamın içinde cerrahlar -neyin ameliyatı?
ağzımdaki yağmurdan tırnağımdaki kuma
varışın hiçbir anlamının olmadığı hâl
madem tanrı var inanmıyorum cehenneme
çok hisli bir zeytinin itirafı denilsin
istemıştim ki kaçmasın sofranın bereketi
altımdan neyi çekersen çek
benim başka gömleğim yok
yarası göğsümden dünyaya açılan.

kaçılır avazı çıktığınca vaaz verilen yerlerden
geyiği suya indiren istek ve tedirginlik
özenilmiş bir korkuya dönüşür.
henüz kibri yazılmamış bir alın teridir hayat
politik kokular sürünmüş kadınlar
politik korkular giymiş çocuklara gebe.

habersizim, üstelik bilmiyorum gitmenin dilini
solgun bir çölü geçmeye aday
sevdiğim yavaşlayan çöl devesi
içimde iltihap korkusu
çölde kal
çölde kal.

İbrahim OLUKLU

Mühür'ün 62. sayısı (Ocak-Şubat 2016) “Şair Dağın Doruğunda/125 Şair - 126 Şiir/2015 Şiir Seçkisi, Hazırlayan: Mustafa Fırat” adıyla düzenlenmiş.

Dergiye/seçkiye şöyle bir göz attım. Dergide/seçkide birçok yanlış var. Bunlar şiirlerle ilgili değil, şiirlerin dışındaki yanlışlar. Birkaçını aktarıyorum:

Varlık dergisinden alınan şiirlerin altında dergiye ilişkin dört ayrı yazım kullanılmış: “*Varlık Eylül 2015; Varlık, Temmuz 2015; Varlık/ Haziran 2015; Varlık – Mayıs 2015*”.

Mühür dergisinin altında da şunlara yer verilmiş: “*Mühür, Mayıs-Haziran 2015; Mühür/ Kasım-Aralık 2015; Mühür, Kasım Aralık 2015; Mühür, Sayı: 58, Mayıs-Haziran 2015.*”.

Yasakmeyve dergisi de şu üç yazımla geçirilmiş: “*Yasakmeyve/75; Yasakmeyve /Sayı 74-2015; Yasakmeyve, Eylül- Ekim 2015*”.

Şiiri Özlüyorum dergisi hem böyle “*ŞİİRİ ÖZLÜYORUM- 68- KASIM- ARALIK 2015*” hem de böyle “*Şiiri Özlüyorum, Mayıs-Haziran 2015*” yazılmış. Burada derginin adı ve diğer bilgiler büyük harflerle belirtilmiş.

“*Şiirsaati Dergisi/ Ocak Şubat Mart 2015*” yazılırken, diğer dergilerde kullanılan ay adlarının arasındaki kısa çizgi burada kullanılmamış.

Sincan İstasyonu hem böyle “*Sincan İstasyonu, Eylül – Ekim 2015*” hem “*Sincan İstasyonu, 2015*”, hem de “*Sincanİstasyonu,Mayıs-Haziran 2015*” şeklinde gösterilmiş.

Üç Nokta dergisi “*Üç Nokta/ Say*” diye yazılmış.

Melâmet dergisi “*Melâmet / Eylül-Ekim 2015, Melâmet, Mart-Nisan 2015*” şeklinde geçirilmiş.

“*ZARF/ Nisan-Mayıs-Haziran 2015*” kullanımında da derginin adı, genelde küçük harf kullanılıyor, *Şiiri Özlüyorum* dergisinde olduğu gibi büyük harfle yazılmış.

Seçkide ay adlarının arasına hem uzun hem kısa çizgi konuyor. Bunlar kimi zaman ortaya; kimi zaman sağdaki sözcüğe yakın, kimi zaman soldaki sözcüğe yakın yerleştiriliyor. Eğik çizginin kullanımında da bir ilke gözetilmemiş.

Derginin/seçkinin “içindekiler” bölümü de sorunlu:

1972 doğumlu Aslıhan Tüylüoğlu'yla Levent Karataş'ın adları, “içindekiler” bölümünde sıralanırken, diğerlerinden farklı olarak, bir aralık verilerek yazılmış.

Yine aynı bölümde parantez işaretlerinin kullanımında da hem böylesi “*OnurSakarya (1981)*” hem böylesi “*Nurbanu Gürşen(1990)*” hem de böylesi “*Bâki Ayhan T.1969)*” var.

Gene “içindekiler” bölümünde Metin Celâl'in soyadı “Celal” şeklinde, küçük İskender adındaki “k” büyük yazılmış. küçük İskender'in adı, şiirinin olduğu sayfada da büyük harfle başlatılmış. Metin Celâl'in soyadındaki yanlış, şiirinin olduğu sayfada da yer almış.

Hadi, şiirlerin yazımına geçmeyeyim, diyorum; ama Enver Ercan'ın “Billürî” adlı şiirinde Karacaoğlan adının (*Sincan İstasyonu, Kasım-Aralık 2015*) koyu renkte yazıldığını söylemeden edemiyorum.

Bir eser, her şeyiyle bir eserdir, değil mi?

BİTEN DEĞİLDİR YAZ

Bir dokunuştan yontardım hikâyesi

Oysa her solgunluk bir gökyüzü süsüdür
Yeni uçurumunla tamama erersin

Dere deyip geçme
Kendi yatağında mahcup

Ele alabilir mi duruşunu kadim dostların

Yastık gibi bakardın sonra sen
Kuşlar göç yolları edindir
Yorulan ince bakışlarımı çek üstüne

Bilirse belki bir tek gül bilir
Ağır olduğunu gölgesinin

Gönlüme kalırsa terleyip dursun avlular

Biten değildir yaz bir kırgınlık işte

Bir dokunuştan yontardım hikâyesi

Sakla anıları kelimelerin şapkaların yanına
Eğilir gül sesinin ağırlığıyla
Kokusunu sorsan başı döner tozlarından

Şu çalılığın arkası çocukluğundur

Solarken gül üzülür mü gönül işlerine?

Seval KARADENİZ

MASAL

gölgeler gecenin düş ipliğinde
oynak ve sinsî
uçar, uçar da düşerdim
renklerin, ezgilerin oyun zindanına
olurdu baş ucumda bekler bir gardiyan
gül yüzlü fecri sayıklayan lâmba!

çocukluğum benzerdi bir kediye
kırmızı kurdeleli
ilk yazım satırlar boyu
talime çıkmış karınca alayları!

ah, hazıranda bir papatya köşktü çocukluğum!
gözlerim alev benekli dev bir kelebek
yanardı neşemin tomurcuğunda
hain masal kuyusu yuttu çocukluğumu
aksinde boğulur bir melek yüz
yetmez ki ah, sevincin ipi kısa
kalbim şimdi acılarla yamalı uçurtma
takılır o cennetin teselli dallarına!..

Nihan IŞIKER

BELKİ...

/yaprağın isyanı
ağaca değil rüzgâra.../
yanmak için
karanlığın diz çökmesini mi bekler sokak lambaları
incitse de rüzgâr
esişine hasrettir yaprak

Recep ÖZKAN

RÜYAYA

uyandım
karşımdayım süt dolu bir kavanozun
iyi haber gelmiş gibi
göndermeyi ertelediğim mektup dünyayı kurtacak
daha önce hiç sağlamadığım üst konular
ve çizgili bir kapak altında saklanan okunuşu rüzgârın
yapraklarım hıştırdamaklı
bir evcil sümbül dilini dışarı çıkartmış
karla kaplı bir orman yönünde dişlerim
temiz
ve hiza içinde geceye yansıtığım düşünürkişi
saçlarımda bir ferahlık
dalgalar miller öteden yüzümü biçimliyor
pencerenin önünde bekleyen karıncalar
ekmek kırıntıları aklımın
genişlettiğim umut parçacıkları
evrensel atıkların kirletemediği bir kabile sözcüsü
ruhları bir araya toplayan darbesine hazırlanacak
saat üç ve kaç
kendime sığamadığım yerden
gülümsemek istiyorum
ve yine gitmek o yere
sevgililerle bezeli mavi masa
altında kumlarla oynayan ben
minik bir balinanın dünyaya açılan deliğinden
fışkıracakmışçasına sevinçli
yastığımda fitili buzdan arınmış bir lamba usul
döğmeye basmadan önceki aydınlık halim
kaç yaşındayım daha
meteliksiz ve gösterişsiz ama üstün
üstün ve ayrıcalıklı
soğuğa bile el uzatmaktan yana
sanki birazdan ete kemiğe bürünecek güzellikler
keskiler ve sınırlar parçalanmak üzere
telaşsız bir karafatma sarsıyor yeri
ve yaşlı bir demir ustası öğrendiklerini dövüyor
kulağımı dayadığımda yan odada aynı kucaklaşma
gözenekler dolusu bir hangar
yüzeyimde kan akışı
diyecek başka söz yok
uyandım
rüyaya
çünkü seni görüyorum yine
elimdeki tek kaçış planı
bu //////////////

Oresay Özgür DOĞAN

PİN İÇİN YAZILAR

size yeni bir tanrı atadılar
yelesi örgülü atlarını soytarıların çektiği

yine bıçkın ve küheylan bir üçgenin ortasında
sen ki insan insan kıskacında, [belleği sürgün sessizliğe koza
ören] seçkin kaçak, sen bilincin yükünü sırtladığında, akıl işi
kuşatmalarla kâbus ve zencefil hiçliğe, sen aşındırarak
inandırıcı ve çekici tehlikeyi, dayanarak yorgun endişenin
ışığını yayan dalgın esasına, haykır yontuculara ve dokun
taşa [sonra üzül biçim vermek için sana ait olana]

uzadı karanlık, günlüğünde cep aynaları, rüzgârıyla evlenen,
dilini körüklemiş cinsiyetli işaretler, kapılar eşikler, küf ve
çeper, [suyu heceliyor tabiatına yerleşen av hayvanı] oradan
geçersiniz ağzınızda yangına dayanıklı fosil

[çürüdüğünde o ip yağmacı barbar]
taşkın akşam
eski bir kenti çağırıyorum ezgili, geziyorum sokaklarını
sözcüksüzlüğüne bürünerek

sen doğrul mekânsızlığımdan, sığınıp gölgesine kâğıttan
kuşların, paylaşır tılsımlı başlangıcı
yılınlığın mahrem odalarına, kendine yenilgiler hazırla,
huysuzluğu gövdesine bağlaç
işte kasırgalar toplayan vahşi rüzgârın gemileri
işte senin öznen anlam kayıplarıyla tanışan kisve pus ve
meşale, kolaçan ediyor bataklığı,
görünmek için ağır çılgnlığa, kanıksa yeni kusurun yakışan
çaresizliğini

siyah kaskatı, küf çeper, tetikte karanlık
"karda avcılar, karda avcılar", geçerek çıplak günlerin
üzerinden, tetikte en derin yoksulluğuyla

yol gösteriyor kardeşler, bir eyvallahın sofrasında
kabında birikiyor uslu çatlaklar
hoş geldiniz hoş geldiniz

akla yerleşiyor sırnaşık korku
yokluğun harami ince yitim

Yalçın ÜLKER

KUNDAK

Çocuklar, çıra gibi Allah'ım
Gelir sokulurlar battal yüreklerimize
Külfetsiz huzur yalınlarına da vesile
Kundakladıkları da olur, içimizi endişeyle

ŞAİRLERE SÖZÜMÜZ YOK! ŞİİR SEVERLER NERDE?

Hasan EFE

Seksenli yılların başlarında her hafta çalıştığım bölgeden Ankara'ya gidip geliyorum. Dört gün Ankara, üç gün görev yerindeyim. Ankara'dan otobüsle aşağı yukarı bir buçuk saat sürüyor Sivrihisar'ın Oğlakçı köyü. Burası aktarma ve bekleme noktam. Biri köyün, Oğlakçı'nın, hemen yanında, diğeri de beş yüz metre kadar ilerisinde bir benzinlik. Ben Ankara'dan geldiğimde ikinci benzinlikte iniyorum. Orada çalışanların hepsi beni tanıdığı için kısa kısa hal hatırdan sonra dolaniyorum etrafta.

İyi havalarda restoranın yanındaki parkta, soğuk havalarda da içeride oturuyorum.

Doğudan batıya; batıdan da aoguya giden bütün araçlar bu yoldan geçiyor. Şehirlerarası çalışan bazı otobüs şirketleri de anlaştıkları bu restoranda mola verip akaryakıt alıyor, araçlarının motorlarını dinlendiriyorlar.

O günlerin bendeki en buruk anıları "çayların şirketten olmaması!" Bütün yolcular çaylarını şirketten içerken, ben de burukluğu çekerdim içime. Çünkü *uzun yol biletlisi* kabul edilmezdim orda çalışanlarca! Bu nedenle çay verilmezdi bana.

Benzinliğe dokuz on otobüs girince restoran ve park alanı kalabalıklaştı. Böyle durumda boş masa bulmak zor olduğu için çalışanlar benim içeride oturmamı pek istemez, bazen de açık açık söylerlerdi, *masa işgali yapmamamı!*

Onlar için kazanç kapısı olmadığımın dışarı çıkıp dolanır, kendi köyümün minibüsü gelene dek ortalıkta dolaşırdım. Köy minibüsünün gelmediği günler de olurdu. Keyif bu ya istediği zaman şehre yolcu götürür, istemediğinde de götürmezdi minibüs açası! Böyle günlerde beklerdim saatlerce, bir başka araç; traktör, biçerdöver, kamyon gelsin diye. Gelmeyince hiçbir araç, başlardım akşam karanlığında yürümeye. Yol da epeyce uzundu. Kısa molalarla üç bazen de dört saatte on yedi kilometre yürürdüm.

Bu bölgeden, bu köyden gideyim, ayrılalım derken tam yedi yılım geçti... Edebiyatı; şiiri bu yollarda paylaştım güneşle, rüzgârla, kar ve fırtınayla. Yanımda mutlaka iki üç kitap olurdu. Özellikle de Ankara dönüşü yeni çıkan aylık dergileri bu benzinlikte, bu yolun köhneliklerinde, ağaç altında okurdum. Bazen de ince sırtlı kitapları elimde katlayarak şiir okurken çoban köpeklerinin saldırısına da uğrardım.

Güzel bir bahar günü Ankara dönüşü bu benzinlikte inince lastikçinin yanındaki tuvaletten seslendi Hayri, "Hocam hocam iki dakika gel," diye. Pek yolcu da yoktu ortalıkta. Tuvaletlerin önündeki kulübeden çıkıp omzuma dokunarak, "Ben on dakkaya varmaz gelirim, sen hele bir benim yerime bekler misin?" demesiyle fırlaması bir oldu. Elimde yeni çıkan şiir kitapları, dergiler... Girip oturdum kulübeye. Önümde küçük bir masa ve kirli bir pencere camı üzerinde eğri harflerle "Büyük 10, Küçük 5 Kuruş" yazısı. Önümdeki tabağın içinde üç tane beş kuruş.

Bir süre oturduktan sonra şiir kitaplarını masaya koydum. Bir tanesini açıp dize altlarını çize çize başladım okumaya. Ben okumaya dalınca otobüsler gelmiş olacak ki, etrafta insanlar çoğalmaya başladı. Hiç aldırış etmeden dizeler üzerinde gezinirken dört kişi gelip tuvalette sıra beklemeye başladı. Kimi para atıyor tabağa, kimi çıkıp gidiyor elini cebine sokarak... Sıra bekleyenlerden biri, "Sen şiir de okuyor musun?" deyip masadaki diğer kitabı aldı, karıştırmaya başladı sayfaları. Arkadaşı da diğer kitabı. Şiirlerden ikisi Yeni Türkü serisindendi. Artmaya başladı kulübenin önündeki kalabalık yavaş yavaş. Göz ucuyla baktığımda yirmi altı kişiyi

Tuğçe TEKHANLI

KIŞ

Yaprağın endişeli gövdesi
Uykusundan düşerken
Bana kapı aralarından bakma

AĞRILI DİL-SİZLİK

Anlatamıyorum
Sesim çok katlı binalara tırmanıp
Baş aşağı bırakıyor kendini

DIŞARILARIN SENİN

Senin dışarıların (var)
Bir kuşun
Durup uzatması boynunu
Ev içlerine

seçebildim. Arkada olanlar, "Ne olmuş?" diye meraklanırken, öndeki biri, "Tuvalet bekçisi şairmiş, şiir yazıyormuş!" diyerek gideriyordu diğerlerinin merakını.

Ortalarda olan kıvrıkcık saçlı biri, yedi sekiz adım öne çıkıp elimdeki kitabın kapağına bakarak, "Yok canım, şair değil, türkücüyümüş, yeni türküler yazmış!" diyerek ayrıldı.

"Saaiııngın yooooğğğularımımız, Eğğzuuummmğdandn geğüüp, buğğss istitameeetine harreet etmekkteğğ olanann..."* anonsuyla etrafım boşalverdi. Yanımdakiler de ellerindeki kitapları masanın üzerine fırlatıp, "Ahbap, bu türküler güzelmiş, kaseti çıktı mı bunların?" deyip hareket eden otobüsün arka kapısından attılar kendilerini içeri.

Yarım saat sonra gelen Hayri, "Hocam hasılat nasıl?" diyerek elini tabaktaki bozuk paraların içine daldırdı. Hayri'nin verdiği görevi tamamladıktan bir buçuk saat sonra bir traktörle ayrıldım benzinlikten.

Akşamın serinliğinde toz bulutu içinde köye doğru yol almaya başladık...

Bu anı bana şu hikâyeyi anımsattı.

Alimin biri bir gün Arap Çöllerinde kaybolunca uzaktan atlıların geldiğini görür. Bunların çöl talancısı olduğunu sanıp yolunu değiştirerek atını zıt yöne doğru sürer. Alim hızlandıkça atlılar da hızlanır. Alim bu kez yolunu yine değiştirir. Bir süre yol aldıktan sonra atından inip hendegin kenarındaki çalılığın ardına saklanır. Atlılar da gelip onun önünde dururlar. Alim atlıların kendi arkadaşları olduğunu görünce çok sevinir. Bir arkadaşısı neden çalılığın ardına saklandığını sorar. Alim, "Bu çok karmaşık ve derin bir mevzu, ben, siz buradasınız diye buradayım, siz de ben buradayım diye buradasınız." diye karşılık verir.

Sonuç!

Ne ben istediğim yerdeyim benzinlikte, ne de çöldeki alim.

Peki, şairlere sözümüz yok! Dergiler yavaş yavaş kapanır, destek bulamayıp da yazın alanından çekilme yoluna girerken, edebiyat ve şiir severler nerde?

* Meraklısı için tercümesi, "Sayın yolcularımız, Erzurum'dan gelip Bursa istikametine hareket etmekte olan..."

MEMLEKETİMDEN İSYAN MANZARALARI

VII. SON İKİ EYLÜL

Sayın Türkiye,
ey hâzırın
bir korku olacak bizden
miras;
yedi ceddinize
kara eylülde diktiğimiz incir
çatladı çatlayacak
hasbel kader kurduğumuz
devlethanemizin
orta yerinde*

Önce buradan başlayalım
Ben Sübekli Paşa hazretleri
ve adaleti apolet tüm
Güllabiciler
yağdık
yağdık göğden
paşa paşa,
üçer beşer
ne ölüm belirdi yanımızda
ne Nekir
ne Münker

KOROBASI:

Marşş...
Marşş...
Kıt - a - dur -
Marşş!
Kıt - a - dur -
ma!

Onu
yüzü
bini
kaydettik hepsini
secreleri ile
şirazesinden çıkmış
sırtı deri defterimize
HİNÇ
A
HİNÇ **
doldu dar odaları
dört bir ilinde
devlethanemizin
İzlenenleri
izleyenleri
izledikçe
kamaştı gözlerimiz
Bir yanımız çeriler
yenisi... eskisi...
öbür yanımız
sessizlik

KOROBASI:

Dut, düşmeye ağaçından
Nar, ağacında kala

HAVVA

ayağımdan avuçladığım çamur
kurudukça yutuyor bataklığı,
bir isyan saplanıyor kaburgadan
cehennem kapısına

havva'nın kopardığı günah
örtüyor dünyanın üstünü
kesip alıyor guruldayan ağrıyı
özgürlüğün ilk ısırtığı

allah ve cenin
el değmemiş saflığa can doluyor
adem'in mayası tutunuyor kadın
kadın ademden üryan

bedenin mahreminden
düşersen sıcaklığını
suyu çekilen daldan
hiç kalır geriye

yuvada açılan mendebur yara
kabil bir bedelmış tarihe öğrendim
kabuk ve liflerden örülü Allah'a

aynı karında yatan beden
aynı oğul atadan
cinayet bir cinnetti
suyunu kaçırın çöllere

oğul delisi yürek
hangi kovduğu hohlar kendi içinde
cenneti ayağına sersen
önce adem basar üstüne

Bir sağdan
bir soldan
Dar ağacında

körpe oğlan...

* Yayıncının Notu: Bu dizeden sonra üzeri karalanmış bir dize daha okunmaktadır: "Ezcümlle ezince cümle kulumuzu devlethanemizde"

** Düzeltmenin Notu: "HİNÇ A HİNÇ" özellikle hecelenmiş olabilir mi? İmla kılavuzlarında "hıncahınc" olarak geçmektedir.

Reha YÜNLÜEL

DÜŞMÜŞ BİR YAPRAĞIN MEÂL-İ ÂLÎSİ

(foto: ry/ş, strazburg - ocak 2016)

çeviri, düşmüş aslının kar altındaki görüntüsüdür. çevirmenin yeteneği bu yarım görüntünün ötesine geçebilmesinde yatar. işte bu nedendir ki kasvet, neticede bir çevirmenin ibret-i âlemlik meâl-i âlîsidir.

peki çevirmen ne yapar? bu kasveti, rakısına katar. kasveti/ni beyazlatır. kasvet/i beyazladıkça o yarım, aslına yakınlaşır; çevirmen de yazarına.

"oh be" der. "oh be! dünya varmış!"

gökten üç yaprak düşer, biri sana, biri bana, biri de kara kediye...

Halim ÇİFTÇİ

SUSUYORDUK

Biz bir ölümdük bu zaman
her odanın, duvarın ardında
doğup battıkça güneş, ay
bin bir ecelin ülkesiydik
ellerimiz kapalı, gözlerimiz kör
hep birden susuyorduk

Biz bir ağıttık bu zaman
her dağın, vadinin yamacında
estikçe fırtına, savurdukca boran
o düşlerdeki barışı bekliyorduk
öldürülüyor, öldürülüyorduk biz
el birliğiyle bir şey olmamış gibi
susuyorduk, susuyorduk, susuyorduk.

Kamil YÜNLÜEL

IL PLEUT

il pleut
je ne sais pas
s'il pleut
une goutte tombe
je sais, s'il pleut.

* Kamil Yünlüel (8 ans) / Strasbourg - 24.10.2015

YAĞMUR YAĞIYOR

yağmur yağıyor
yağıyor mu
bilmiyorum
bir damla düşüyor
yağıyor mu, biliyorum

* Kamil Yünlüel (8 yaşında) / Strasbourg - 24.10.2015
(Fransızca Ashından Çev. Reha Yünlüel / Şiirhâne)

Eşref YENER

KAHROLSUN BİRTAKIM ŞEYLER

ambulans gelmedi diye
acıya üç dörtleşerek Vanda bir adam
taşıyor sırtında varsıl hançerini devletin
bir kez daha anlıyor gözyaşının kâr eritmediğini
!kahrolsun ki meşgul devlet baba
bulvardaki parke taşlarıyla sansürle fişlemeyle
meşgul meşgul badem bıyıklı babam benim
meaşallah villasının bahçe genişliğiyle

çıkıp da kürsüye misal *kahrolsun Roboski* diye bağırmadım hiç
ama okudum ağladım anlattım köy kahvesinde Hasan amcalara

sayılmaz mı ////

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara	Katkı Payı	: 25 TL.
Produksiyon	: İhsan Üren, Z. Ersin Erdem, Yalçın Oğuz, Halim Çiftçi.	Posta Çeki ya da Banka hesabı:	Ramis Dara adına açılmış; 6025702 numaralı Posta Çeki hesabı ya da Yapı Kredi Bankası Mudanya şubesi (567) Hesap No: 72092839 IBAN: TR370006701000000072092839
Yayın Adresi	: Ömerbey Mah. Ş. K. Ahmet Sok. Fidan Apt. B. Blok. Kat: 2, D: 5 - MUDANYA	Baskı	: Akın Erim Matb. Hocalızade Cad. 7/27 Setbaşı – BURSA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Zühtü Engüdar (Alipaşa Mah. Konuralp Cad. Karnur Apt. No: 22 D: 3 Osmangazi – BURSA)*		
Yazışma Adresi	: PK 68 16361 Ulucami – BURSA		
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.org), şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

